

Vadehavets østers

En problematisk delikatesse?

Stillehavsoesters (*Crassostrea gigas*) er en gigant blandt østers, da skallen kan blive op til 40 cm i længden.

Stillehavsoesters er en ny art i det danske Vadehav. En art, der byder på visse udfordringer for økosystemet, men vækker glæde hos mange madinteresserede turister.

I 1996 kunne man for første gang dokumentere, at stillehavsoesters havde etableret sig i det danske Vadehav. I løbet af få år steg antallet af stillehavsoesters kraftigt, hvilket resulterede i dannelsen af adskillige østersbanker i Vadehavet. Østersbankerne, der varierer meget i størrelse og tilgængelighed, er i dag et populært udfugtsmål for mange turister. Under kyndig vejledning fra formidlerne langs vadehavskysten kan turister blive ført ud til østersbankerne, hvor det er frit for enhver at samle stillehavsoesters til eget forbrug.

Stillehavsoesters – biologi og levevis

Stillehavsoesters (*Crassostrea gigas*) er, som det latinske artsnavn indikerer, en gigant blandt østers, da skallen på de største kan blive op til 40 cm i længden. Arten kan opnå en alder på 30 år og er enormt hårdfør, idet den kan tolerere vandtemperaturer fra -5°C til $+40^{\circ}\text{C}$. Netop artens tolerance over for store temperaturudsving er medvirkende til dens enorme udbredelse verden over. Stillehavsoesters findes bl.a. ved kysterne i Japan, Korea, Sibirien, Australien, USA, Canada og Europa.

ØSTERS KAN OPLEVES ..

FORÅR

SOMMER

EFTERÅR

VINTER

ALGEGIFTE I ØSTERS

I varme perioder forekommer der opblomstringer af alger i havene, der er giftige for mennesker. Da østers lever af vandets alger, kan de hurtigt få opkoblet algegifte, i en sådan grad at man kan blive syg af at indtage dem. En sådan forgiftning kan vare fra få dage til flere uger, måneder og år og kan give varige mén. Derfor anbefales det privatpersoner kun at indsamle og spise østers i de koldere måneder fra september til april (måneder med 'r'). **Giften kan ikke ses eller smages og fjernes ikke ved opvarmning.**

PRODUKTION PÅ VERDENSPAN

På verdensplan produceres der over fire millioner ton stillehavsoesters om året fra akvakulturer.

De mange østersbanker kan bevirke en forskydning i Vadehavets fødekædebalance.

Stillehavsoysters ernærer sig ved at filtrere havvandet for mikroskopiske planktonalger. Undersøgelser har vist, at en stillehavsoyster er i stand til at filtrere 12 l havvand i timen.

Østers starter deres liv som hanner, men skifter senere over til at blive hunner – et fænomen der betegnes 'protandrisk hermafroditisme'. Hunnerne gyder æg i juli/august måned og kan gyde mellem 20 og 100 millioner æg pr. gang. Gydningsen foregår dog ikke årligt i Vadehavet, da det kræver vandtemperaturer på over 20 °C i en længere sammenhængende periode.

Fra Stillehavet til Vadehavet

I 1922 oplevede man et stort sygdomsudbrud (krebsepest) blandt bestanden af europæiske østers (*Ostrea edulis*) i Europa. Sygdommen havde stor dødelighed og udraderede på få år hele den europæiske bestand af øster. Manglen på europæiske østers gav anledning til, at man i midten af 1900-tallet begyndte at importere stillehavsoysters fra Japan til Europa. Stillehavsoysters havde nemlig vist sig modstandsdygtig over for de sygdomsangreb, som den europæiske østers måtte bukke under for.

De første udsætninger foregik i Frankrig og Holland i perioden 1964-1969. Nogle årtier senere - i 1986 - blev der udsat stillehavsoysters på den tyske

FRANSKMÆND ELSKER ØSTERS!

Frankrig er det land i Europa, der producerer flest østers. I 2004 var produktionen på mere end 115.000 ton østers. Størstedelen af den franske østersproduktion bliver konsumeret inden for landets egne grænser. Eksporten var således på 7.000 ton østers i 2004.

Vadehavso Sild. Udsætningen af østers på Sild resulterede i, at man 10 år senere i 1996 kunne dokumentere stillehavsoysters i det danske Vadehav. Østersyngel havde spredt sig med havstrømmen fra Sild op til det danske Vadehav, hvormed stillehavsoysters blev en ny introduceret art i det danske miljø. Idet stillehavsoysters ikke hører naturligt hjemme i den danske natur, betegnes arten som en invasiv art.

Østers i Vadehavet tidligere

Det har ikke altid været enhver mands ret at samle østers i Vadehavet. I 1587 udsendte Frederik II et åbent brev, hvori han krævede eneretten til den interessante spise fra Vadehavet. Det var blevet moderne blandt de finere kredse i Europa at spise østers, så det var i stor interesse for kongen, at østers fra Vadehavet tilfaldt tronen. Da der naturligvis skulle være østers nok til kongen, sluttes brevet af

Østersbankerne er i dag et populært udflugtsmål for mange turister

med at notere, hvorledes man kunne forvente dødsstraf, hvis man fordristede sig til at samle af kongens østers.

Frederik II's monopol på østers varer frem til 1676, hvor retten til østers i Vadehavet overgår til Hans Schack på Schackenborg gods i Sønderjylland. Efterfølgende forpagtes retten til østers op gennem tiderne af forskellige købmænd.

Stillehavsøsters i dag

I dag er det staten igennem Fiskeridirektoratet, der "har retten" til at udstede licenser til erhvervsfiskeri af østers, mens Fødevarestyrelsen kontrollerer produktionsområderne og kan åbne og lukke for erhvervsfiskeriet, hvis der er for høje forekomster af giftige alger.

Der findes store mængder af stillehavsøsters i det danske Vadehav og de seneste opgørelser fra 2008 angiver, at der findes omkring 12.000 ton. Derudover har arten spredt sig videre fra Vadehavet til det meste af den jyske vestkyst, Limfjorden, Horsens fjord, Isefjorden ved Kalundborg samt Langeland.

De store mængder østers har skabt grobund for en ny form for turisme i Danmark – østersture. De

populære ture foregår ved lavvande i Vadehavet, og intet andet sted i Danmark kan man som i Vadehavet stå på fast grund og samle alle de østers man kan bære.

Stillehavsøsters – påvirkninger på Vadehavets økosystem

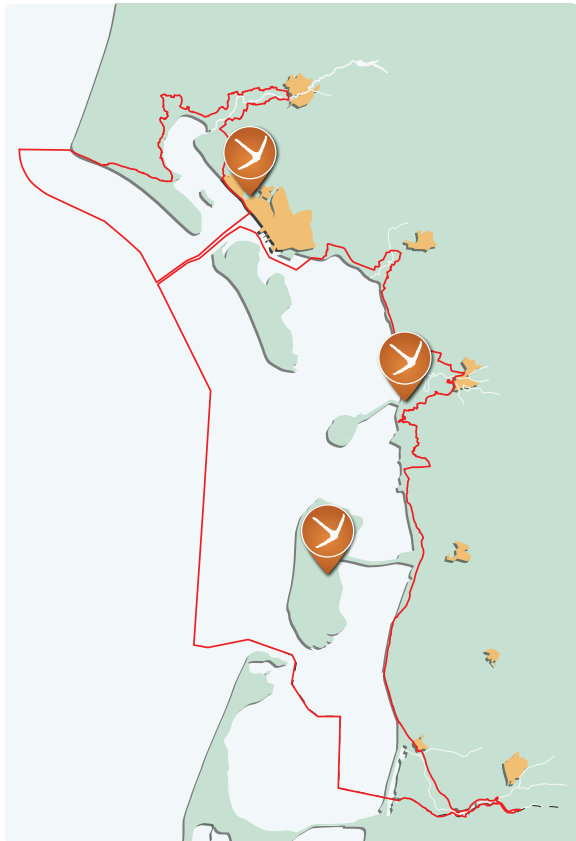
De mange østersbanker i Vadehavet virker som store rev, der danner utallige skjulesteder for nogle af de mindre dyrearter på havbunden, heriblandt krabber og søstjerner. Den større forekomst af skjulesteder bevirker at antallet af krabber og søstjerner forøges, hvilket medfører et øget prædationstryk på deres respektive byttedyr. Hermed kan tilstedeværelsen af stillehavsøsters indirekte bevirke en forskydning i fødekædebalancen i Vadehavet.

Derudover kan man observere, at stillehavsøsters har etableret sig ovenpå allerede eksisterende blåmuslingebanker, hvilket mindsker tilgængeligheden til blåmuslinger i Vadehavet. Dette kan have betydning for de dyr, der primært ernærer sig af blåmuslinger, heriblandt edderfugl, strandskade og sølvmåge.

OPLEVELSER MED ØSTERS

Har man lyst til at opleve de enorme banker af Stillehavsøsters i Vadehavet kan man melde sig på en af de mange offentlige østerstur og tage med en stedkendt formidler ud på havbunden.

Turene finder sted i perioden fra september til april, hvor havvandet er koldest og risikoen for skaldyrsforgiftning er mindst.

LÆR OM ØSTERS HOS..

Fiskeri- og Søfartsmuseet

Tarphagevej 2-6

6710 Esbjerg V.

T: 76 12 20 00

E: fimus@fimus.dk

W: www.fimus.dk

Vadehavscentret

Okholmvej 5

Vester Vedsted

6760 Ribe

T: 75 44 61 61

E: info@vadehavscentret.dk

W: www.vadehavscentret.dk

Naturcentret Tønninggård

Havnebyvej 30

6792 Rømø

T: 74 75 52 57

E: info@tonnissaard.dk

W: www.tonnissaard.dk

LÆS OGSÅ OM...

- ✈ Livet på vaderne
- ✈ Vadehavets sæler
- ✈ Vadehavets trækfugle
- ✈ Sort Sol

OM VADEHAVETS FORMIDLERFORUM...

Vadehavets Formidlerforum er et netværk af offentlige og selvejende institutioner der formidler Vadehavets natur og kultur.

Forummet arbejder for, at Vadehavet kan opleves hele året af alle og på en måde der hensyn til naturen, historien og lokale interesser.

Læs mere på www.vadehav.dk

MED SKOLEN ELLER BØRNEHAVEN?

ET TVÆRFAGLIGT
UNDERVISNINGSTILBUD
FOR BØRNEHAVER OG SKOLER

MITVADEHAV. DK

